

Neyi, Neden, Nasıl Öğreniriz?

“Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı "alaka"dan yarattı. Oku! Senin Rabbin en cömert olanıdır. O, kalemlle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir. Hayır, insan kendini yeterli gördüğü için mutlaka azgınlık eder. Şüphesiz dönüş ancak Rabbinedir.” (Alak suresi 1-7)

İlim İslamsız, Müslüman da ilimsiz düşünülemez. Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) *“İlim Çin’de dahi olsa gidip alınız.”* hadisi, İslâm’ın ilimle olan ayrılmaz bağına bizlere gösteriyor. Peki; neyi, neden öğrenmeli insan? Her şeyi öğrenmek gerekir mi?

Bilgi, insanoğlunun büyük hikâyesinde çok önemli bir role sahiptir. Âdem babamız, Allah’tan öğrendiği ilim sayesinde meleklerden üstün kılındı. Çünkü insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik bilebilmek ve bildiğini uygulayabilmektir.

Her şeyin doğrusu, yanlışı, iyisi ve kötüsü olduğu gibi öğrenmenin de doğru ve yanlış yöntemleri vardır. Bu yüzden Müslüman neyi, ne zaman, nasıl, ne için ve kimden öğrendiğine dikkat etmelidir. Çünkü doğru ve yanlış ancak bu şekilde birbirinden ayrılır. Şüphe, hata ve kararsızlıktan kurtulmak bu şekilde mümkün olur.

Bir şeyler öğrenirken gereken şartlara uymayan insan, hedefsiz bir hale gelir. Onun misali rüzgârın önündeki kuru yaprak gibidir. Nereye itilirse oraya gider. Savrulurken harcadığı onca güce karşılık küçük bir kazanım elde eder... Deyim yerindeyse o kişi, yalnızca bir mevsimlik manzara olarak hayatta iz bırakır.

Bize düşen, hayatın en güzel mevsimini doğru bir şekilde değerlendirerek kemâlata giden yolun yolcusu olabilmek... Bunun için, ilim geleneğimizden bizlere rehberlik edecek tavsiyelere kulak vermek gerek.

İnsan bilmekle şeref sahibi olur. Bu şeref ve saygınlık ona özeldir. Lokman Hekim köle olduğu halde bilgisinden dolayı efendisi ona kölelik etmiştir. Çünkü o biliyordu, uyguluyordu ve öğretiyordu.

Cesaret, cüret, kuvvet, cömertlik, şefkat vb. özellikler insanların ve hayvanların ortak özellikleridir. Ancak insanoğlu; istediğini seçip öğrenebilmesi, bunu anlayabilmesi ve uygulayabilmesi bakımından hayvanlardan ayrılır. Bu yüzden insanı insan kılan ve ona diğer tüm canlılara vermediği şerefi veren Hak Teâlâ’ya kulak verelim. Öğrenelim. Hiçbir şeyi bilmeden onu inkâra kalkışmayalım. Zira bilmek sadece okumak değildir. Bilmek önce kendini bilmektir. Eksikliklerini görerek kemâle ermek için çaba sarf etmektir. Bu zorlu yolda elbette meşakkat ve

sıkıntı olacaktır. Ancak her zorluğun sonunda büyük bir ferah ve kolaylığın olduğunu bizlere Hak Teâlâ bildirmektedir. İlimin başı acıdır ancak sonu çok tatlı ve lezizdir.

Niçin öğreniriz?

Peki ne için öğrenmeli? Bir Müslüman iki şey için ilim öğrenir. Birincisi sorumluluğu altında olan kimselerin işlerini sağlamak ikincisi ise tüm insanlığın istifade edebileceği faydalı işlerde bulunarak Hak Teâlâ'nın rızasını kazanmaktır.

Öğrenmeye nereden başlamalıyız?

Bazı bilgiler vardır ki, öğrenilmemesi için hiçbir mazeret kabul edilemez. Peygamber Efendimiz (s.a.v), "*İlim öğrenmek kız-erkek her Müslümanın üzerine farz kılınmıştır.*" buyurmuşlardır. Burada kast edilen ilim, elbette temel *ilmihal* bilgisidir. Mesela namaz farzdır; dolayısıyla namazla ilgili bilgilerin öğrenilmesi de farzdır. Oruç da böyledir. Hepimizin üzerine farz olduğuna göre, her şeyden önce bu ibadetin nasıl yapılacağını ve hassasiyetlerini bilmemiz gerekir.

Öğrenilmesi farz olan bilgiler

Bununla birlikte kişiye özel olarak öğrenilmesi zorunlu olan -zekât ve hac gibi- ibadetler de vardır. Bu ibadetler, kişinin malı ve imkânı varsa, ona farz olur. O halde bu ibadetlerin nasıl yapılacağını, usullerini öğrenmesi de o kişiye farz olur.

Bilmemiz gerekenler sadece bunlarla sınırlı değil. Mesela ticaretle meşgul olanların, alışverişle ilgili hükümleri öğrenmesi farzdır. Ticaretle uğraşmayan biri için aynı şeyi söyleyemeyiz. Yapılan iş, meslek ya da meşgul olunan şey her neyse, doğru ve yanlış ayırabilmek için o işin fıkhi yönünü öğrenmek gerekir.

Yani her an karşılaşılabileceğimiz, bizi ilgilendiren ve uymakla yükümlü olduğumuz ilimleri öğrenmemiz farzdır. Buna topluca *ilmihal* denir. İlmihal, son derece ciddi ve hassas bir ilimdir. Hangi alana ait olursa olsun, kulaktan dolma bilgilerle hareket etmek ebedi hüsrana yol açabilir. Bu yüzden ilmihalimizi, *takva sahibi, hali hoş olan âlimlerimizden* öğrenmeliyiz.

Kuş tek kanatla uçmaz!

Bir meslek sahibi olmak da Müslümanların ihtiyacını gidermek maksadıyla yapılmalıdır. Hem ihtiyacın karşılanması farz-ı kifâyedir. Farz-ı kifâye olan ilimleri öğrenmiş olmak, öncelikle üzerimize farz olan ilimleri bilmekle anlam kazanmış olur. Kişi istediği alanda uzmanlaşsın, eğer

namazın nasıl kılındığını bilmiyorsa, üzerine farz olan ilimleri öğrenmemişse, bildiği diğer şeylerin hiçbir önemi kalmaz. Dünya ve ahiret saadetine kavuşmak, her iki ilme de vâkıf olmakla mümkün olur.

Cömertlik, cimrilik, korkaklık, cesaret, kibir, tevazu, iffet, israf ve pintilik gibi ahlaki kavramlar da bilinmesi gerekenler arasındadır. Çünkü bu kavramlar hayatımızın içindedir ve her daim karşı karşıya kaldığımız meselelerin özünü oluşturur.

Velhâsıl hayatı varoluş amacımıza göre yani *müslümanca* yaşayabilmek için gerekli ilimleri öğrenmemiz gerekir. Hem de sonu olmayan bir hevesle...

Yemek, ilaç, hastalık

İnsanın her zaman karşılaşabileceği konuları içeren ilimler *yemek* gibidir. Öğrenilmesi de farzdır. Namazı nasıl kılacağımızı, nasıl oruç tutacağımızı ve ticarete başlamadan helal-haram ayrımını öğrenmek gibi...

Zaman zaman ihtiyaç duyulan konular için öğrenilen ilimler ise *ilaç* gibidir. Öğrenilmesi farz-ı kifâyedir. İnsanlığa fayda sağlayan herhangi bir meslek gibi... İnsanların kendisine rahatlıkla ulaşabileceği en az bir kişinin bu ilme vâkıf olması gerekir.

İlmu'n-nücum (yıldız ilmi - astroloji), büyü ve yasaklanmış (haram) diğer işlerle ilgili ilimlerin öğrenilmesi ise *hastalık* gibidir. Öğrenmek ve uygulamak kesinlikle haramdır. Çünkü bu gibi ilimler insanlığa bir fayda sağlamadığı gibi birçok zarara sebep olur.

Bilginin karşılığı nedir?

Öğrenmek için çok gayret sarf ederiz. Yoruluruz. Uykusuz kalırız. Kendimize ayıracak vaktimiz kalmaz. En tembelimiz bile sınavdan bir gün önce sabahlara kadar kitaplarla, testlerle savaşıyor. Sonuçta sınavlar kazanılır, sınıflar geçilir, okullar biter, iyi-kötü bir meslek sahibi olunur... Derken bir de bakarız ki elde ettiğimiz sadece birazcık para. Aslında bu da yıllarca öğrendiğimizin karşılığı değil, yaptığımız işe karşılık aldığımız ücret. 'İş yoksa aş da yok' hesabı.

Peki, bu kadar çaba sarf etmiş olmamıza rağmen neden hedefe ulaşmış sayamayız kendimizi? Feda edilen gençliğin ve öğrenilen ilimlerin karşılığı neredeyse bir hiç olan dünya mı? Evet, dünya bir hiç! Gençliğin bir saniyesi ise binlerce dünyaya bedel... Gelgelelim ilimle geçirilen her saniye de binlerce gençliğe bedel...

Öyleyse durup düşünmek ve öğrendiklerimizin karşılığını daha iyi nasıl alabileceğimizi keşfetmek zorundayız. Tabii ki “niyet” kavramını doğru anlayıp kullanarak her şeyi çözmüş oluruz.

Şüphesiz her şeyde olduğu gibi bir Müslüman için eğitim ve öğretim yolunda da en önemli şey niyettir. Çünkü bir hareketin kıymeti kişinin niyetiyle ölçülür. İlk bakışta bize tuhaf gelen pek çok şey, iyi bir niyet sayesinde güzelleşir. Peki, bizim için bu kadar önemli olan bir konuyla ilgili yeterince bilgi sahibi olduğumuzu söyleyebilir miyiz? İşte size, birkaç soruda niyet!

Niyet ne demektir?

Niyet, bir işin ne için yapılacağına –kalple- hissederek karar vermektir. Allah Teâlâ'nın bizlere müjdeci bir elçi olarak gönderdiği Sevgili Peygamberimiz (s.a.v), “*Yaptığınız her işte, niyetiniz her ne ise ancak sonucunda onu elde edersiniz.*” buyurmaktadır. Bir müslüman yalnız Allah'ın rızasını düşünerek niyet etmelidir. Çünkü bu şekilde niyet ederek başlanan her iş ibadet haline gelir. Ayrıca niye Allah içinse, o iş hakkında kişinin sonunu düşünerek karar verdiğinin işaretidir. Yani vakti geldiğinde emanet olan canı teslim ettiğinde kişinin vereceği hesabı düşünerek karar verdiği anlaşılır. Mesela doktor olmak isteyen biri çok para kazanmak için değil de insanların hastalıklarına çare bulup dertlerinin devası için ve Allah Teâlâ'nın rızasını elde etme niyetiyle bu işe kalkıştırsa yaptığı işi hem ibadet hem iâşe olur. Bu ilmi öğrendikten sonra gelen hastalarına da bu niyetle yaklaşırsa Allah Teâlâ'nın merhameti ve bereketiyle birçok derde deva olur.

Hangi işlerde niyet edilir?

“*Yalnızca belli işler için niyet edilir.*” şeklinde bir sınırlama doğru değildir. Zira niyet hakikatte her yerde ve her anda gereklidir. Örneğin, ibadet ederken sadece Allah Teâlâ'nın rızası, işe giderken helal rızık, okula giderken hayırlı ilim, misafirliğe giderken Allah için muhabbet, akrabaya giderken akrabalık hakkı, hatta tuvalete giderken bile bedenimizdeki eziyetten Allah'ın yardımıyla kurtulmak için niyet edilmelidir. Bu şekilde her anımızı ibadet, her hareketimizi sevap haline getirerek Allah Teâlâ'nın rızasına erişebiliriz.

Niyet neden bu kadar önemlidir?

Niyetin bu kadar önemli olmasının sebebi samimiyete dayanmasıdır. Düşünün, kalbinizdeki Allah'tan başkası bilmiyor. Siz de buna göre hareket ediyorsunuz. Bu durumda, her hareketinizde bir samimiyet ortaya çıkar, değil mi? Samimiyet olunca da her hareketinize bir güzellik ve zarafet gelir. Yaptığınız her işte mutlu olursunuz. Öyle ki, bir insan dünyevi bütün

varlığını kaybetse, elinde yalnızca iyi niyet etme kabiliyeti olsa, ona yeter. Çünkü Allah rızası için niyet etmeyi bilen bir kişiye zaten cennetler bahşedilmiştir.

Kalpten gelen iyi bir niyetle hem yaptığımız işin esas amacını belirlemiş, hem de -sonuç ne olursa olsun- başarıya ulaşmış oluruz. Unutmamalıyız ki her şeyin başı niyettir. Yapacağımız işlerin hayır mı şer mi olacağı da başından (niyetimizden) bellidir. Bununla beraber bilginin zekâtı, onu davranışa dönüştürmek olduğunun farkında olmalıyız. Davranışa dönüşmeyen bilgi faydasız ve hatta bazen zararlıdır. Zira en güzel iş, ilmihali halimizle yaşamak ve hali hoş kişilerle arkadaş olmaktır. Hali hoş olanlar, öğrendiklerini uygulayanlardır.

Niyetimiz daima hayır olsun ki, sonumuz da hayır olsun inşallah...